

Germann tamaduator
2/2 sec. XVII

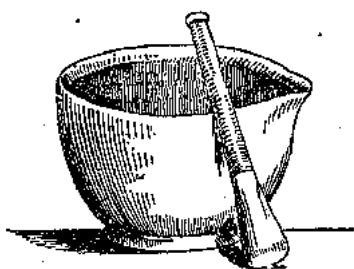

Piața Mică nr. 26,
Muzeul Farmaciei

© Fundația Culturală Inforom

PESTLE AND MORTAR.

Piața Mică s-a constituit ca element deschis urbanistic între incinta inițială definită azi prin Piața Huet (a bisericii Sf. Maria) și a doua centură de fortificații a Orașului de Sus, ridicată în primul sfert al sec. XIII și definitivată spre sfârșitul secolului, cu sincopa produsă de invazia tătară din 1241-1242. Fronturile actuale ale pieței sunt rezultanta sec. XV-XVI, inițial legătura între Orașul de Jos și piață realizându-se pe sub un tunel surmontat de un turn de apărare și construcții adiacente. Imobilele ce mărginesc această piață sunt dezvoltate pe parter și etaj, cu cornișa paralelă cu aliniamentul, conferind o unitate arhitecturală remarcabilă. Funcțiunea preponderentă a pieței a fost și se menține cea comercială, pe laturile nord și est existând case ridicate încă din sec. XV-XVI cu portice delimitate de arcade către piață. Azi parterele pieței îmbină comerțul alimentar – berării, cafenele, restaurante – cu spațiile culturale (Muzeul Franz Binder, Casa Artelor, Muzeul Farmaciei).

Frontul estic al pieței este cel mai unitar din punct de vedere arhitectural; acesta este alcătuit din case de locuit burgheze cu unul sau două etaje, acoperite cu șarpantă în două ape, coama paralelă cu aliniamentul și cota cornișei respectată prin preluarea pantei considerabile rezultată din diferența de nivele construite.

În acest front se distinge clădirea de la numărul 26, unde se cunoaște că a funcționat începând din 1600 farmacia *La ursul negru*. Porticul este generos, fiecare travée fiind denivelată prin trepte. În dreptul arcadei dintre accesul în gang și accesul în muzeu a fost amplasată statuia personajului **Hermann tămăduitor – 2/2 sec. XVII**. Acest personaj reprezintă istoria a două categorii profesionale importante în orașul medieval și premo-dern: farmacistul și medicul, inițial, în perioada medievală timpurie, reprezentând una și aceeași profesie. Îngrijirea bolnavilor și cunoștințele despre anatomia și fiziologia umană au fost importante pentru urbe, cel puțin din perspectiva faptului că

aici și-a desfășurat activitatea, pentru o perioadă, Samuel Hahnemann, considerat părintele medicinei homeopate.

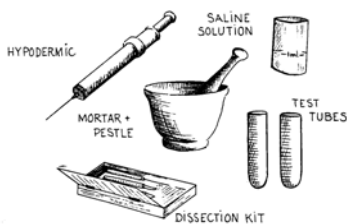
Statuia reprezintă un bărbat îmbrăcat în straie occidentale, la sfârșitul sec. XVII, presupunând că acești profesioniști erau școliți, în acele vremuri, în Europa centrală.

În Transilvania, farmacia de oficiină a apărut mai târziu decât în Occident și a progresat mai lent. Prima atestare documentară se datează în anul 1494, când este menționată prima astfel de locație în Sibiu (aceasta fiind și prima din Transilvania), după care s-au înființat farmacii la Bistrița, Brașov, Făgăraș etc. În Principatele Române extracarpatice farmacii apar abia în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, deși negoțul cu droguri medicamentoase (camfor, teriacă, piper etc.) datează cu trei secole mai devreme. Obiecte specifice, din evul mediu românesc, s-au păstrat și se mai păstrează pe alocuri, în virtutea obișnuinței, dar din necunoaștință de cauză, acestea se împrăștiează an de an. Am putea lua ca exemplu situația unor obiecte folosite în alte scopuri, identificate și predate muzeelor: o greutate de o livră ținea deschisă o ușă la farmacia Spitalului Militar din Cluj de peste 100 de ani!

Cele mai vechi colecții de istoria farmaciei, organizate după primul război mondial, aparțin cadrelor didactice din Cluj și anume prof. dr. Jules Guiart și Valeriu Bologa și separat a medicului-farmacist Iuliu Orient, a cărui colecție se pare ar fi ceva mai veche. O mai puțin amplă colecție de istoria farmaciei se află la Muzeul de Istorie din Sighișoara.

În bisericile ortodoxe și catolice întâlnim imagini ale Sfinților tămăduitori Cosma și Damian, ca mărturii artistice ale existenței medicinei în formă arhaică. Cea mai veche astfel de

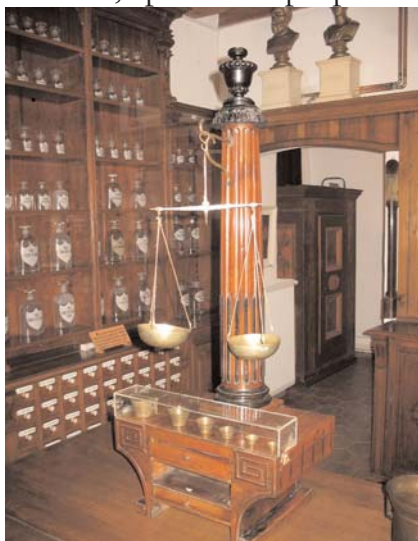

imagine se află la biserica din Densuș (jud. Hunedoara). Aceste imagini sunt importante, datorită vechimii lor, dar și pentru faptul că sfinții sunt reprezentați ținând într-o mână o mică trusă portativă ce pare din lemn, iar în cealaltă mână o lingură sau o linguriță

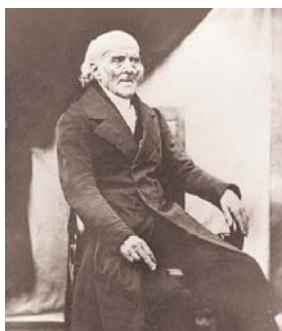
cu care se administrau medicamentele.

Imobilul din Sibiu situat în Piața Mică nr. 26 este un edificiu care are la parter un portic cu patru deschideri semicirculare sprijinite pe stâlpi de piatră în forme diferite, din care cel ce pare mai nou are incizată data 1568. După cum am menționat anterior, în această casă, din anul 1568 a funcționat una din farmaciile sibiene, *La Ursul Negru*, alături de cea menționată documentar în 1494, aflată într-o casă de pe locul actualului Palat Brukenthal. Prezintă importanță și datorită faptului că, din anul 1973, găzduiește Muzeul de Istorie a Farmaciei, actualmente parte a Muzeului Național Brukenthal. În sălile acestui mic, dar foarte instructiv muzeu, vizitatorul poate întâlni o serie de instalații, instrumente, piese și preparate farmaceutice folosite în secolele XVII-XIX. În colecție se păstrează peste 6.600 de piese provenite din 67 de surse (farmacii, oficii farmaceutice etc.) din 32 de localități ale țării. Mobilierul provine de la fosta farmacie *La vulturul negru* și a fost comandat la Viena în 1902.

Este cunoscut faptul că la Sibiu a activat o perioadă de aproximativ un an și jumătate, tocmai în răstimpul în care Samuel von Brukenthal era guvernator al Transilvaniei, medicul german

Imagine din interiorul Muzeului de Istorie a Farmaciei

*Christian - Friedrich Samuel
Hahnemann*

Christian - Friedrich Samuel Hahnemann (1755-1843), creatorul homeopatiei. Interesul pentru această metodă este ilustrat și de colecțiile muzeului sibian, care cuprind 2.900 piese, truse, flacoane și preparate homeopate în ultima încăpere a expoziției permanente. Clădirea a fost restaurată între anii 1968-1973, de către Direcția Monumentelor Istorice din România.

Un caz foarte interesant din perspectiva în care era înțeleasă aplicarea unor principii de medicină a fost cel al Margarethei Geth. Pe 31 august 1781, în urma unui ordin gubernial dat magistratului din Sibiu, este audiată Margareth Geth, catolică de 54 de ani, soția lui Georg Adam Geth, meșter șelar din Nürnberg. Femeia acuzată de a fi practicat medicina fără atestat recunoscut în țară este chemată în fața senatorilor Koller și von Freukenstein și a medicilor Neustadter și Bedeus pentru a explica ce fel de tratamente a aplicat mai multor bolnavi din Orlat și Sibiu. Margareth a venit inițial la Primărie cerând eliberarea unui pașaport, ca să poată părăsi Transilvania. Femeia nu a mai primit pașaport ci a fost arestată printr-un nou ordin gubernial datat 22 mai 1782, fiind adusă în fața instanței și supusă unui lung interogatoriu.

Margareth venise în Sibiu pentru a-și trata o rudă bolnavă. Acuzată de cei care o chestionau că ar fi “o vagabundă și că înșală oamenii luându-le bani” , aceasta răspunde: “Nu sunt un apostol care pot să vindec pe toată lumea, dar sunt oameni pe care i-am vindecat într-adevăr și nu am venit în țara aceasta ca să vindec oamenii, că am venit din cauza fratelui soțului meu, care s-a căsătorit aici și este slugă la un comerciant la Brșov și care s-a îmbolnăvit grav și mi-a cerut să vin la

la el și să-l tratez. Eu nu intenționez să rămân aici, ci să mă întorc în patria mea, acolo unde principele nu îmi interzice să vindec; dimpotrivă, dacă ar avea nevoie de mine ar trimite după mine”.

Deși s-au păstrat la Direcția Județeană a Arhivelor naționale din Sibiu multe pagini cu interogatoriul femeii și depozițiile martorilor, nu s-a mai găsit nimic legat de decizia finală a procesului. Astfel, un alt proces îmbracă straiele misterului, învăluit în negura unor vremuri demult apuse.

Dacă în ceea ce privește farmacia de oficiină prima atestare documentară a unui astfel de lăcaș se plasează la sfârșitul secolului XV, istoria spitalelor debutează, la Sibiu, cu două secole mai devreme.

Astfel, în anul 1229, după alții în 1292, a fost înființat în Sibiu cel dintâi spital al localității și primul din țară. Prima atestare documentară datează din **22 iunie 1229/1292**. Judecătorii, jurații și toată comunitatea **Cetății Cibinium** îngăduie și donează de drept **Ordinului Cruciat Hospitalier de St. Spirit** un anumit **Domus** cu toate ale lui pertinențe (**domus** = casa-sediu în sensul de **Casa Domnului** sau **sediu** feudal), pentru ca în acest domus cu toate cele colaționate să se țină slujbe religioase și pentru a oferi adăpost și îngrijire săracilor, bolnavilor, călătorilor și călugărilor Ordinului. Acest domus a fost reprezentat inițial tocmai de biserică, ce avea o sala centrală unde erau găzduiți călătorii și bolnavii, cu un altar unde se țineau slujbele. Chiliile călugărilor au fost în exteriorul bisericii. Legătura cu cetatea se făcea prin spatele curții, urcând panta până la Poarta Scărilor, sub gang. Ceva mai târziu spitalul propriu-zis se mută în exteriorul bisericii, în clădirile construite în acest scop în curte. Biserica va fi modificata de mai multe ori, iar după adoptarea Reformei Lutherane spitalul va fi preluat de către Municipality orașului, devenind instituție publică.

Clădirile existente azi pe strada Azilului (cu legătură în str. Turnului nr. 8) au fost ridicate în mai multe etape, ce corespund din punct de vedere arhitectonic perioadelor stilurilor gotic și baroc.

Biserica Azilului este o biserică hală construită integral din cărămidă cu cor pătrat și sanctuar poligonal, databilă în sec. XIII.

Activitatea medicală în Sibiu a fost exercitată și independent, la început medicii fiind străini, chemați de oficialitățile și notabilitățile cetății. Sunt cunoscute numele unui Jacob, de la sfârșitul sec. XV și al doctorului Johann Saltzman, care salvează orașul de ciumă în 1510. Apoi, în sec. XVII sunt menționați Samuel Kolesseri (1663-1732) și Andreas Teutsch (1669-1730), primar al Sibiului. În tagma medicală îi putem include și pe numeroșii chirurghi, bərbieri și felceri. Dintre medicii care s-au remarcat în oraș începând cu a doua jumătate a sec. XVIII îi amintim pe Andreas Wolf (1741-1812), cu studii la Viena și doctorat la Erlangen, Michael Neustadter (1736-1806) și pe Michael Blassius, profesor la școala de moașe pe care a înființat-o în 1773. Cea mai proeminentă personalitate a timpului rămâne însă doctorul Ioan Molnar Piuriu (1749-1815), primul profesor român de învățământ medical.

Primul spital public modern în Sibiu a fost fondat în 1852, în prezența împăratului Franz Joseph I, și inaugurat cinci ani mai târziu, iar din 1861 funcționează și spitalul de psihiatrie. Din această perioadă se poate vorbi în Sibiu de servicii și instituții moderne pentru îngrijirea sănătății locuitorilor, de o creștere substanțială a numărului farmaciștilor și medicilor cu studii universitare aflați în slujba comunității.

